

ΚΠ1.51

Με το Σωφρόνη Σωφρονίου

Προς Ευρύτερους Ορίζοντες

Τα απομνημονεύματα του Αντρέα Ζιαρτίδη

Δεν υπάρχει αμφιβολία στο μυαλό κάθε καλόπιστου παρατηρητή ότι ο Αντρέας Ζιαρτίδης είναι ένα από τα πιο σημαντικά και ταυτόχρονα τα πιο έντιμα και ειλικρινή πρόσωπα της πρόσφατης πολιτικής ιστορίας μας.

Ήταν λοιπόν λαμπρή η ιδέα του Πανίκου Παιονίδη να αποσπάσει σε μαγνητοταινία τα απομνημονεύματα, την κατάθεση του Αντρέα Ζιαρτίδη για τη μακρά και πλούσια σταδιοδρομία του καθώς και τις κρίσεις του για γεγονότα, πράγματα και πρόσωπα πού σημάδεψαν, κάποτε δυστυχώς καίρια, την ιστορία μας.

Οι συνομιλίες του Π. Παιονίδη με τον Αντρέα Ζιαρτίδη έχουν τώρα εκδοθεί σ' έναν τόμο 240 σελίδων διαιρεμένων σε 15 κεφάλαια που καλύπτουν πτυχές της συνδικαλιστικής ιστορίας της Κύπρου, την πορεία του εθνικού θέματος κυρίως από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και εντεύθεν, την ΕΟΚΑ και το ΑΚΕΛ, τη χούντα στην Ελλάδα, το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, τις πολιτικές προσωπικότητες της Κύπρου και κυρίως το Μακάριο, τον Παπαϊωάννου, τον Πλουτή Σέρβα, τον Κυπριανού, τον Κληρίδη, τον Τάσο Παπαδόπουλο, το Βασιλείου, τον Αντρέα Φάνη, το Φιφή Ιωάννου (και την τραυματική συνάντησή τους με το γελοιοδέστατο Νίκο Ζαχαριάδη στο βουνό), για τον εξαιρετο διδάσκαλό του Δήμο Στέφανιδη στους Αγίους Ομολογητές, τη γυναίκα του Κιούλα και πολλούς άλλους.

Το βιβλίο διανθίζεται με φωτογραφίες από τη ζωή του (ουσιαστικού) συγγραφέα του, τον Αντρέα Ζιαρτίδη, αλλά ευκολα θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλες φωτογραφίες και θα έπρεπε ανελλιπώς να υπάρχει ημερομηνία σε κάθε φωτογραφία.

Σε όλες σχεδόν τις εκτιμήσεις του Αντρέα Ζιαρτίδη για τα πολιτικά μας πρόσωπα και πράγματα διαφαίνεται καθαρά η λογική και η ανθρωπιά της σκέψης του, η λεπτή αλλά στερεή ανάλυση των δεδομένων, η ωριμότητα των συμπερασμάτων του, ο σεβασμός του προς την ιστορική αλήθεια και η μεγάλη καλοσύνη του προς όλους, ακόμα και τους πολιτικούς τους αντιπάλους, μια καλοσύνη και αγνία για την αμερόληπτη κρίση που φθάνει τα όρια της επιεικειας, ιδιαίτερα όταν αναλογιστούμε τη ζημιά που μερικοί από τους πρωταγωνιστές που κρίνει έκαμαν στον τοπο. Να τα γνωρίζεις όλα είναι να τα συγχωρείς όλα, λέει κάποιος αγγλικό ρητό. Και φαίνεται ότι ο Αντρέας Ζιαρτίδης το ασπάζεται. Μπορεί να έχει δίκαιο αλλά προσωπικά δεν θα ήμουν τόσο επιεικής στο θίασο των παλιότατων που παρήλασαν και παρελαύνουν στο πρώτο πλάνο της κυπριακής πολιτικής σκηνης τα τελευταία πενήντα χρόνια.

«Χωρίς φόβο και πάθος» είναι ο υπότιτλος του έργου και βεβαία είναι σωστός ο υπότιτλος, ιδιαίτερα αν το «και» γινόταν «ή» και αν προστίθετο σ' αυτόν «και με πολλή επιεικεια».

Γενικά όμως με εξέπληξε στο διάβασμα αυτού του βιβλίου, που ας σημειωθεί διαβάζεται με την ευκολία και την αναμονή ενός καλού μυθιστορημάτος, το γεγονός ότι εγώ με τόσο διαφορετικές εμπειρίες και σπουδές και τοπους διαμονής από τον Αντρέα Ζιαρτίδη είχα φθάσει στα ίδια περίπου συμπεράσματα στις ίδιες εκτιμήσεις για όλα σχεδόν τα γεγονότα και τα προβλήματα που τόσο καθαρά και δίκαια περιγράφει. Αισθάνθηκα μεγάλη ικανοποίηση από αυτή μου τη διαπίστωση και ακόμα κάποια σιγουριά από το γεγονός ότι οι δικές μου εκτιμήσεις συμπίπτουν τόσο πολύ με εκείνες ενός τόσο πεπειραμένου, έντιμου και διαλεκτικού παρατηρητή. Η κατάθεση του Αντρέα Ζιαρτίδη είναι για μένα ένα είδος sigillum veri, ένα είδος σφραγίδας του αληθούς.

Γράφω αυτό το σημείωμα κάπως στα γρήγορα για να μη φύγει ο πρώτος ενθουσιασμός μου για το έργο και φοβάμαι ότι δεν θα μπορέσω να το δικαιώσω πλήρως σήμερα. Πρόκειται όμως για ένα βιβλίο στο οποίο ένας πρέπει να επανέρχεται κάθε τόσο και ασφαλώς

χρειάζεται μια πιο επισταμένη ανάλυση.

Είναι ένα ντοκουμέντο από ένα καθαρό και δυνατό μυαλό, από έναν άνθρωπο που αγαπά την αλήθεια και τη δικαιοσύνη και δεν έχει κανένα στόμφο ή συναίσθημα αυτοσπουδαιότητας παρά τα μεγάλα επιτεύγματά του (μαζί με άλλους βέβαια) για την ανύψωση της εργατικής τάξης.

Αναλύει με πολλή πειστικότητα και φωτίζει πολλές σκοτεινές και πολύπλοκες απόψεις των κυπριακών εξελίξεων και αποτελεί απαραίτητο ανάγνωσμα για όσους ενδιαφέρονται για το παρελθόν και το μέλλον αυτού του τόπου. Αν όχι τίποτε άλλο, παρέχει τουλάχιστον την εξής θετική μαρτυρία. Μαρτυρεί ότι δεν έλειψε εντελώς από την Κύπρο των τελευταίων πενήντα ετών η λογική και η σύνεση.

Είναι πολλά τα σημεία του βιβλίου στα οποία θα ήθελα να σταθώ. Θα περιοριστώ όμως σε δύο σημεία που τα βρήκα περισσότερο συγκλονιστικά.

Στη σελίδα 88 αποκαλύπτεται ότι κατά τις ώρες της τουρκικής εισβολής ο τότε Σοβιετικός πρεσβευτής Αστάβιν δεν ήθελε να εκδοθεί από το ΑΚΕΛ ανακοίνωση εναντίον της εισβολής. Προς τιμήν του ο Παπαϊωάννου εξέδωσε ανακοίνωση. Η στάση αυτή του Αστάβιν αποκαλύπτει ξεκάθαρα τη σοβιετική στάση έναντι της εισβολής και δεν είναι προς τιμήν του Παπαϊωάννου ή του ΑΚΕΛ το γεγονός ότι δεν αποκάλυψαν στον κυπριακό λαό την πραγματική στάση της Σοβιετικής Ένωσης στο πρόβλημά. Αντίθετα, ο κυπριακός λαός εμπαιζέτο για χρόνια για δήθεν σθεναρή υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης. Ο λαός όμως πρέπει να γνωρίζει την αλήθεια για να προσγειώνεται νωρίτερα.

Το άλλο συγκλονιστικό σημείο του βιβλίου βρίσκεται στη σελίδα 205 όπου ο Αντρέας Ζιαρτίδης αναφέρεται στην περίοδο της ΕΟΚΑ του 1955-59 και στη στάση της Οργάνωσης έναντι των αριστερών τους οποίους δεν θεωρούσε αρκετά πατριωτικούς. Με απειλητικές επιστολές, με ανώνυμα τηλεφωνήματα απειλούσαν συνεχώς τη ζωή μου, γράφει ο Αντρέας Ζιαρτίδης. «Ζιαρτίδη, θα πεθάνεις» ήταν το σύνθημα που άκουε από τηλεβόες, πολύ συχνά, όταν γύριζε τη νύκτα στο σπίτι του. Τις ίδιες απειλές δεχόταν και η γυναίκα του.

Κάτι το πολύ λανθασμένο υπήρχε σ' εκείνο τον αγώνα όταν άνθρωποι της αξίας του Αντρέα Ζιαρτίδη γίνονταν στόχοι για τέτοια έκτροπα.

Αν επρόκειτο να ξεχωρίσω ένα κεφάλαιο από το ελκυστικό και απλό αλλά βαθύ αυτό βιβλίο θα ξεχώριζα το κεφάλαιο 15 όπου βρίσκεται, πιστεύω, συγκεντρωμένο το απόσπασμα της πολιτικής σοφίας και αρετής του Αντρέα Ζιαρτίδη. Εδώ βρίσκεται συμπυκνωμένη και η πρόσφατη ιστορία μας και τα μεγάλα λάθη της που ακόμα μας τιμωρούν ως Ερινύες και ως Νέμεσις.

Δεν θα ήθελα να σας αφήσω με την εντύπωση ότι τα απομνημονεύματα του Αντρέα Ζιαρτίδη αποτελούν μια πλήρη ανάλυση των πεπραγμένων μας κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια. Υπάρχει ακόμα, πιστεύω, κάποια αντίφαση στην κρίση του Ζιαρτίδη για το Μακάριο, που δεν είναι της στιγμής. Γενικά, πιστεύω, ότι ο Ζιαρτίδης παραγνώριζε την αρνητική επίδραση του κληρικαλισμού, ως πολιτικής δύναμης, στην Κύπρο.

Το βιβλίο έχει επίσης μια άλλη παράλειψη. Ο Αντρέας Ζιαρτίδης, από ό,τι γνωρίζω, είναι άνθρωπος με πολύ χιούμορ. Λείπει όμως από το βιβλίο, αυτό το προτέρημα του αντικειμένου του. Δεν γνωρίζω, εδώ, πόσο editing έκανε ο Π. Παιονίδης.

Τελειώνοντας το αξιόλογο αυτό βιβλίο έκανα αυτή τη σκέψη: Αν έχει ακόμα το ΑΚΕΛ υποστήριξη πάνω από το 30 τοις εκατόν, αυτό δεν οφείλεται στον άλλοτε στενόμυαλο και άκαρδο σταλινισμό του αλλά στη θετική δουλειά ανθρώπων όπως τον Αντρέα Ζιαρτίδη και άλλων επώνυμων και ανώνυμων αγωνιστών του.